

ПОЛІСІ БРІФ

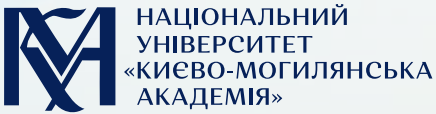
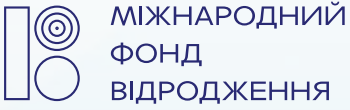
**БЕНЧМАРКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ
ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ДЛЯ КЛАСТЕРУ
«ФУНДАМЕНТАЛЬНІ РЕФОРМИ»**

Міждисциплінарний науково-освітній центр протидії корупції, 2024

Матеріал підготовлено за підтримки Європейського союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України». Матеріал представляє позицію авторів і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу чи Міжнародного фонду «Відродження».

БЕНЧМАРКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ДЛЯ КЛАСТЕРУ «ФУНДАМЕНТАЛЬНІ РЕФОРМИ»

Назва бенчмарка

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА

Проміжні

Національне агентство з питань запобігання корупції забезпечує належне виконання Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки, відсотковий показник стану виконання ДАП – як мінімум 50 % на момент закінчення строку її виконання.

Національне агентство з питань запобігання корупції забезпечило кадрове заповнення штатного розпису висококваліфікованими працівниками до 80 % станом на кінець 2025 року, із забезпеченням відповідної підготовки та підвищення кваліфікації нових співробітників. Це сприяло підвищенню відсотка виконаних заходів, передбачених ДАП на 2023–2025 роки.

Національне агентство з питань запобігання корупції із залученням зовнішніх стейкхолдерів (національних органів влади, громадянського суспільства, представників міжнародних організацій) забезпечує розроблення і прийняття Антикорупційної стратегії на 2026–2030 роки. У новій Стратегії враховано не лише невиконані заходи попередньої Стратегії, а й висновки моніторингу її реалізації, міжнародний досвід, здобутий протягом 2023–2025 років, та рекомендації зовнішніх стейкхолдерів щодо вдосконалення антикорупційної політики.

Заключні

Національне агентство з питань запобігання корупції забезпечило стале формування та імплементацію антикорупційної політики на 2026–2030 роки. Антикорупційна стратегія на 2026–2030 роки прийнята з урахуванням строків та має розроблену і затверджену Державну антикорупційну програму до неї. На кінець 2030 року частка виконаних заходів Державної антикорупційної програми становить не менше ніж 60 %.

Національне агентство з питань запобігання корупції забезпечило сталий кадровий потенціал, рівень укомплектованості висококваліфікованими працівниками становить не менше ніж 90 % на постійній основі.

За результатами реалізації Антикорупційної стратегії на 2026–2030 роки та Державної антикорупційної програми до неї, рейтинг країни в Індексі сприйняття корупції Transparency International поліпшився принаймні на 10 пунктів. Рівень корупції в пріоритетних сферах, визначених Антикорупційною стратегією на 2026–2030 роки, за даними щорічних національних опитувань, які проводить Національне агентство, а також за даними провідних міжнародних організацій, які здійснюють моніторинг боротьби з корупцією, знизився. Сталий контроль над корупційними ризиками забезпечено завдяки позитивним результатам моніторингу виконання антикорупційної політики.

Проміжні

Станом на початок 2026 року відповідні органи влади країни розробили та ухвалили зміни до законодавства про запобігання корупції у сфері фінансового контролю, враховуючи рекомендації міжнародних організацій, як-от ОЕСР та ГРЕКО. Ці зміни спрямовані на розширення кола суб'єктів декларування; забезпечення повноти відображення інформації в декларації суб'єкта декларування; приведення у відповідність законодавства і практики про моніторинг способу життя; встановлення належної юридичної відповідальності за несвоєчасне подання декларації; розширення можливості технічного доступу Єдиного державного реєстру декларацій до всіх податкових баз.

Станом на початок 2026 року прийнято законодавство щодо закріплення конкурсного відбору за участі міжнародних експертів керівників спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, зокрема керівництва Національної поліції України.

До кінця 2026 року спроможність НАЗК щодо виявлення конфлікту інтересів, зокрема порушень правил врегулювання ситуативного конфлікту інтересів, несумісності, подарунків, відчуження корпоративних прав власності та обмежень після звільнення, в процесі проведення повних перевірок декларацій суб'єктів декларування значно підвищено. Це забезпечено шляхом проведення повних перевірок декларацій суб'єктів декларування та підвищення кількості завершених справ щодо реагування на такі порушення. Станом на кінець 2026 року НАЗК досягло ідентифікації як мінімум 10 випадків порушень правил несумісності щороку (з урахуванням рекомендацій ОЕСР). Крім того, кількість справ, переданих до правоохоронних органів після перевірок декларацій, зросла до 20 щороку, що відповідає міжнародним стандартам.

Станом на початок 2026 року НАЗК провело технічний аудит Єдиного порталу повідомлень викривачів на відповідність стандартам GDPR і забезпечило його повну відповідність цим стандартам. Під час аудиту підтверджено, що реалізовано технічні заходи, які унеможливають визначення IP-адреси, з якої викривач подає повідомлення, а також усунуто потенційні ризики, які могли б дозволити ідентифікацію в майбутньому.

До кінця 2026 року внесено зміни до Закону України "Про запобігання корупції", які розширили перелік регулярних каналів повідомлення про корупцію. Зокрема, до таких каналів включено повідомлення до Антимонопольного комітету, комітетів Верховної Ради, тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України, Державної аудиторської служби та інших органів влади, що виконують контрольно-наглядові функції.

Станом на початок 2026 року внесено зміни до законодавства з метою усунення правової невизначеності, що обмежує реалізацію прав викривачів. Забезпечено, що права викривачів, передбачені законом (зокрема, право на безоплатну правову допомогу, захист трудових прав тощо), надавалися автоматично на підставі факту подання повідомлення, яке відповідає вимогам закону. Виключити залежність реалізації цих прав від формального визнання особи статусом викривача в Єдиному порталі повідомлень викривачів, щоб уникнути порушення гарантій, визначених законом.

Станом на початок 2026 року внесено уточнення до законодавства та практичного застосування Єдиного порталу повідомлень викривачів, щоб чітко визначити, що внутрішні канали повідомлення охоплюють не лише канали в межах окремої установи, а й канали, що ведуть до вищих або підпорядкованих органів, які мають функцію контролю чи нагляду.

Оскільки на момент внесення змін Єдиний портал та функціонал не давали ясності щодо визначення повідомлень до вищих інстанцій як внутрішніх каналів, було запроваджено правове врегулювання, яке забезпечило, щоб повідомлення до вищестоящих установ також визнається внутрішнім каналом, що гарантує викривачу захист, передбачений для осіб, що повідомляють про порушення. Це дозволило уникнути ситуацій, коли особа, яка зверталася до вищих органів, позбавлялася статусу викривача і відповідних прав, зокрема захисту та безоплатної правової допомоги.

Заключні

До кінця 2030 року показник виявлених за допомогою механізму фінансового контролю корупційних правопорушень, підтверджених розслідуваннями та рішеннями судів, збільшився на 40 % проти 2025 року, що демонструє його ефективність як засобу запобігання корупції.

Станом на 2030 рік усі керівники спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції були обрані на відкритих конкурсах за участі міжнародних експертів, що підвищило довіру до цих органів. Результати незалежних опитувань свідчать про підвищення рівня довіри громадян до цих інституцій на 20 % порівняно з показниками 2025 року.

До 2028 року ухвалено комплексний закон щодо захисту викривачів, який відповідає Директиві ЄС та найкращим світовим практикам у сфері захисту викривачів. Зокрема, закон передбачає такі ключові гарантії:

1. Загальна сфера дії закону:
  - Закон застосовується до всіх організацій, незалежно від форми власності, включаючи державний і приватний сектори.
  - Закон охоплює всіх осіб, які мають або мали зв'язок із організацією, включаючи співробітників, контрактників, волонтерів, помічників викривачів і членів родини. Він також захищає осіб, які планували зробити повідомлення або яких помилково вважали викривачами.
2. Комплексність:
  - Прийнято єдиний закон, що охоплює всі сфери та сектори, забезпечуючи всебічний захист викривачів, незалежно від галузі чи сфери діяльності.
3. Канали повідомлення:
  - Закон передбачає широкий діапазон внутрішніх каналів для повідомлень, зобов'язуючи організації створювати різноманітні способи для подання інформації.
  - Забезпечено створення повного спектра регулярних каналів повідомлення, включно з двома незалежними механізмами, наприклад, омбудсманом чи комітетами Верховної Ради України.
  - Визначено можливість повідомляти інформацію третім сторонам, таким як ЗМІ, громадські організації, профспілки чи члени парламенту. Законодавство гарантує захист викривачів навіть у разі розголошення через ці канали.
4. Поріг для захисту викривачів:
  - Встановлено критерій «розумного переконання в порушенні», який охоплює захист від «чесних помилок», але не передбачає захисту для навмисних хибних заяв.
  - Мотиви, через які викривач вирішив повідомити інформацію, не беруться до уваги.

5. Анонімність і конфіденційність:
  - Закон забезпечує можливість анонімного повідомлення. Особа має змогу подати інформацію анонімно та отримує захист у разі подальшого розкриття її особи.
  - Передбачено практичні заходи для захисту анонімності, такі як облаштування спеціальних захищених скриньок для листів, телефонних ліній та електронних засобів.
6. Захист від репресій:
  - Забезпечено захист від будь-яких форм переслідування, включно з репресіями на робочому місці.
  - Встановлено цивільні, кримінальні та/або дисциплінарні стягнення за вчинення переслідування викривача.
7. Ефективний нагляд і правова підтримка:
  - Передбачено належний нагляд незалежним органом або судом за розслідуванням скарг викривачів.
  - Покладено тягар доказування на роботодавця в разі спорів із викривачем.
8. Юридичні гарантії:
  - Встановлено нікчемність положень трудових договорів чи нормативно-правових актів, які обмежують викривача в розголошенні інформації.
9. Електронні технології:
  - Законом передбачено використання електронних технологій для забезпечення анонімності викривачів, що підвищує їхню захищеність та довіру до механізмів повідомлення.

Назва бенчмарка

РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДИСЦИПЛІНАРНІ ПРОСТУПКИ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ

Проміжні

До кінця 2025 року прийнято законодавчі зміни, які б усували прогалини в притягненні до дисциплінарної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення:

- а) щодо суб'єктів дисциплінарних правопорушень;
- б) щодо підстав притягнення до дисциплінарної відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень;
- в) видів дисциплінарної відповідальності;
- г) суб'єктів притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Заключні

До кінця 2030 року прогалини в притягненні до дисциплінарної відповідальності за корупційні правопорушення повністю усунуто. Суб'єкти дисциплінарних правопорушень, підстави відповідальності, види санкцій і органи, що здійснюють дисциплінарне провадження, визначені і діють згідно з оновленим законодавством. Ефективність системи підтверджується статистичними даними про збільшення кількості дисциплінарних проваджень та результативність застосованих санкцій. Кількість випадків належного притягнення до дисциплінарної відповідальності за порушення зросла на 30 % порівняно з показниками 2025 року.

Проміжні

До кінця 2025 року прийнято та імплементовано законодавчі норми щодо підвищення прозорості та ефективності діяльності АРМА в частині запровадження зовнішнього незалежного оцінювання (аудиту) ефективності діяльності Національного агентства раз на два роки за участі міжнародних експертів на підставі пропозицій донорів, які протягом останніх двох років до проведення оцінювання надавали Україні міжнародну технічну допомогу у сфері розшуку, повернення та управління активами.

До кінця 2025 року ухвалено законодавчі зміни, спрямовані на посилення незалежності директора Національного антикорупційного бюро України, зокрема уточнено процедури звільнення з посади для забезпечення більшої автономії та запобігання надмірному політичному впливу.

До кінця 2025 року ухвалено нове законодавство, яке вирішує ключові питання розслідування та притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, зокрема: а) збільшення строків давності та розширення строків проведення досудового розслідування корупційних правопорушень; б) встановлення кримінальної відповідальності немайнового характеру для суб'єктів приватного сектору, причетних до корупційних правопорушень, з урахуванням сучасних міжнародних стандартів корпоративної відповідальності у справах про корупцію; г) розмежування кримінальної, спеціальної та цивільної конфіскації, що забезпечить чіткість у застосуванні кожного механізму для підвищення ефективності повернення активів та покарання за корупційні правопорушення.

До кінця 2026 року посилено механізми міжнародного співробітництва для конфіскації активів, які перебувають за кордоном, з укладенням офіційних угод та запровадженням процедур співпраці з ключовими країнами-партнерами.

Заключні

Механізм зовнішнього аудиту АРМА успішно функціонує з 2025 року. Аудити, проведені міжнародними експертами, підтверджують прозорість та ефективність діяльності Агентства. Результати аудиту є підставою для коригування подальшої діяльності Агентства.

До кінця 2030 року Національне антикорупційне бюро України демонструє високий рівень незалежності у своїй діяльності, без політичного втручання в його роботу. Процедури звільнення директора НАБУ діють відповідно до законодавчих норм, що забезпечує стабільну і результативну роботу бюро.

До кінця 2027 року законодавство щодо притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень оновлено та набрало чинності. Нормативні положення про строки давності та розслідування справ змінено в частині моменту початку обрахування строків давності, підстав для зупинення перебігу строків давності, що дало змогу підвищити якість і результативність кримінальних проваджень. Кримінальна відповідальність представників приватного сектору передбачає нові види санкцій, а ефективність застосування різних видів конфіскації активів підвищено завдяки їх чіткому розмежуванню.

До кінця 2030 року налагоджено активне міжнародне співробітництво у сфері конфіскації активів, укладено низку угод з міжнародними партнерами, що дало змогу збільшити кількість випадків повернення активів з-за кордону на 50 % порівняно з 2025 роком.

Київ, 2024

АСРЕС

<https://acrec.org.ua>

